

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Затверджено

Вченою радою факультету

фінансів та цифрових технологій

протокол від «18» 01 2022 № 2

Голова Вченої ради М.В.Рябокін

НАВЧАЛЬНИЙ ПРАКТИКУМ

з профільної дисципліни «Банківська система»

для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня


(денної та заочної форм навчання)



галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Методичні рекомендації до проведення навчального практикуму з навчальної дисципліни «Банківська система» робочої програми навчальної дисципліни «Банківська система», затвердженої у 2022 році.

Укладач:  Н.В.Москаленко, к.е.н., доцент, кафедри фінансових ринків та технологій

Рецензенти:  Ю.Ю. Вергелюк, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансових ринків та технологій;
 Т.А.Коляда, к.е.н., доцент, доцент кафедри публічних фінансів

Розглянуто та схвалено кафедрою фінансових ринків та технологій, протокол від «12» 01 2022 № 3

В.о. завідувача кафедри  І.І. Чуницька, д.е.н., професор

РЕЦЕНЗІЯ

на методичну розробку з навчального практикуму

з профільної дисципліни «Банківська система»

підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

денної та заочної форми навчання

галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Дана навчальна дисципліна містить блоки питань, що забезпечує формування у студентів комплексного розуміння проблеми розвитку всіх секторів з питань банківської справи, та грошей і кредиту; обґрунтування необхідності вільного володіння нормативно-законодавчою базою, що регламентує діяльність банківських установ на фінансового ринку України; висвітлення основних напрямів державної політики в контексті розвитку банків; ознайомлення з зарубіжними прикладами функціонування і розвитку банківської системи та центральних банків.

До методичної розробки навчального практикуму з профільної дисципліни «Банківська система» додається широкий перелік питань, літературних джерел та нормативних актів, які рекомендуються студентам для підготовки звіту про результати виконання практичних робіт.

У цілому методичної розробки навчального практикуму з профільної дисципліни «Банківська система» відповідає вимогам до навчально-методичного забезпечення вищих навчальних закладів і може бути застосована до використання в навчальному процесі.

К.е.н., доцент кафедри публічних фінансів



Т.А.Коляда.

РЕЦЕНЗІЯ
на методичну розробку
до проведення практичних занять
з профільної дисципліни «Банківська система»

Становлення банківської системи тісно пов'язане зі створенням ефективного механізму управління банківською діяльністю, дієвої системи регулювання і контролю банківських операцій. Це, у свою чергу, потребує глибокого вивчення основ сучасної банківської справи, дослідження сутності й особливостей надання різноманітних банківських послуг, вивчення міжнародного досвіду та перспективних напрямів розвитку вітчизняної банківської системи.

Методична розробка для до проведення практичних занять з профільної дисципліни «Банківська система» містить опис та структуру навчальної дисципліни, завдання до кожної з тем навчальної дисципліни, методичні рекомендації до виконання практичних завдань, форми та методи оцінювання, розподіл балів, рекомендовану літературу.

Впровадження методичної розробки в навчальний процес дозволить здобувачам вищої освіти отримати практичні навички щодо здійснення банківських операцій та надання банківських послуг.

В цілому, методична розробка до проведення практичних занять з профільної дисципліни «Банківська система» відповідає встановленим вимогам і може бути використана при організації навчального процесу бакалаврів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит», варіативної компоненти «Банківська справа».

К. е. н., доцент кафедри публічних фінансів

 Ю.Ю.Вергелюк

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	5
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	6
3. Структура навчального практикуму.....	8
4. Теми практичних занять.....	9
5. Форми та методи оцінювання. Розподіл балів.....	21
6. Рекомендована література.....	22
7. Додатки.....	24

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Денна форма навчання

Найменування показників	Рівень вищої освіти галузь знань напрямок підготовки варіативна компонента	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4 Модулів – 2 Змістових модулів – 2 Загальна кількість годин – 120	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) галузь знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»	За вибором Рік підготовки: 3-й Семестр: 5-й Лекції: 0 год. Практичні: 48 год. Самостійна робота: 70 год. Індивідуально-консультаційна робота: 2 год. Вид контролю: диференційований залік

Заочна форма навчання.

Найменування показників	Рівень вищої освіти галузь знань напрямок підготовки варіативна компонента	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3 Модулів – 2 Змістових модулів – 2 Загальна кількість годин – 90	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) галузь знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»	За вибором Рік підготовки: 4-й Семестр: 2-й Лекції: 0 год. Практичні: 6 год. Самостійна робота: 82 год. Індивідуально-консультаційна робота: 2 год. Вид контролю: диференційований залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Практикум з профільної дисципліни «Банківська система» спрямований на формування практичних навичок з основ функціонування банківської системи на макро- та мікрорівнях, закріплення теоретичного курсу і спроможності самостійного вирішення завдань, що виникають у процесі практичної діяльності.

Практикум побудований відповідно до програми навчальної дисципліни «Банківська система» для галузь знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування» та складається з 12 практичних завдань для самостійної роботи студентів.

Мета навчального практикуму – сформувати навички практичної роботи, необхідні для самостійного здійснення фінансових операцій в банку, усвідомлення процесів, які відбуваються в банківській установі.

Завдання навчального практикуму:

- вивчення особливостей професійної діяльності працівників банківських установ;
- закріплення практичних навичок, необхідних для здійснення банківських операцій;
- формування та вдосконалення навичок ведення фінансової документації;
- застосування на практиці знань, здобутих під час теоретичного навчання;
- навчання плануванню та організації робочого часу, здатності працювати в колективі.

Після завершення навчального практикуму з профільної дисципліни «Банківська система» здобувач вищої освіти повинен повинні:

знати:

- організаційні основи функціонування банківської системи та діяльності банківських установ;
- нормативно-правові документи, що регламентують функціонування вітчизняної банківської системи та діяльність банків;
- зміст основних банківських операцій та банківських послуг;
- порядок відкриття, ведення та обслуговування банківських рахунків;
- порядок здійснення касових, безготівкових операцій та операцій з платіжними картками;
- порядок здійснення депозитних та кредитних операцій;
- порядок здійснення операцій з цінними паперами, з іноземною валютою, нетрадиційні банківські операції та послуги.

вміти:

- знаходити, систематизувати, аналізувати і використовувати необхідну нормативно-правову, управлінську та аналітичну інформацію;

- відкривати, вести та обслуговувати банківські рахунки в національній та іноземній валютах;
- здійснювати касові, безготівкові операції та операції з платіжними картками;
- здійснювати депозитні та кредитні операції;
- здійснювати операції з цінними паперами, з іноземною валютою, нетрадиційні банківські операції та послуги;
- складати проекти документів, здійснювати їх аналіз, облік і зберігання;
- самостійно приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Компетентності, які мають бути сформовані в результаті опанування навчальної дисципліни:

Після вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні володіти такими компетентностями:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ФК3. Здатність використовувати базові знання і практичні навички у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

ФК6. Здатність обґрунтовувати, приймати професійні рішення в сфері фінансів, банківської справи та страхування та брати відповідальність за них.

Результати навчання

Знання та розуміння:

ПРН07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.

ПРН12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та

способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПРН16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН26. Застосовувати теоретичні знання та практичні навички у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

ПРН27. Визначати функціональні області та взаємозв'язки між сферами, підсистемами та ланками фінансових систем.

ПРН32. Вміти нести відповідальність за результати професійної діяльності у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

**3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОГО ПРАКТИКУМУ
з профільної дисципліни «Банківська система»**

№ п/п	Назви тем	
1.	Організація діяльності банківської установи	6
2.	Відкриття рахунків	6
3.	Ведення та обслуговування рахунків	6
4.	Касові операції	6
5.	Безготівкові операції	6
6.	Операції з платіжними картками	6
7.	Депозитні операції	6
8.	Кредитні операції	6
9.	Операції з цінними паперами	6
10.	Операції з іноземною валютою	6
11	Нетрадиційні банківські операції та послуги	6
12.	Забезпечення фінансової стійкості банків	6
	Всього	72

Тема 1. Організація діяльності банківської установи

Вивчення даної теми варто розпочати з ознайомлення із принципами формування та видами організаційної структури банків. Важливо з'ясувати основні функції та повноваження окремих органів управління банком, розглянути специфіку вищого органу управління в банках з державною та недержавною формою власності. Далі необхідно ознайомитися з процедурою ліцензування банківської діяльності та розглянути економічний зміст окремих банківських операцій.

Студент повинен знати:

Структуру банківської системи, економічні, організаційні і правові засади створення, діяльності, реорганізації і ліквідації банків. Основні види організаційно-управлінських структур банку (типову, дивізіональну, матричну, функціональну).

Студент повинен вміти:

Класифікувати банківські установи за формою власності, за організаційно-правовою формою діяльності, за належністю статутного капіталу, за розміром активів, за характером діяльності (видами здійснюваних операцій).

Визначати основні показники діяльності банків та економічні нормативи, що є обов'язковими до виконання всіма банками.

Завдання

1. Розглянути історію створення та функціонування обраної банківської установи.
2. Ознайомитися з обліковою політикою обраної банківської установи.
3. Вивчити організаційну структуру обраного банку.
4. Зробити висновки.
5. Опрацювати Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000р. №2121-III // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
6. Опрацювати «Інструкцію про порядок регулювання діяльності банків в Україні», затверджену Постановою Правління НБУ від 28.08.2001р. №368 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#n25>

Тема 2. Відкриття рахунків

Вивчаючи дану тему необхідно знати, що клієнти мають право відкривати рахунки в будь-яких банках України відповідно до власного вибору. Умови відкриття рахунку та особливості його функціонування передбачаються в договорі, що укладається між банком і його клієнтом, і не повинні суперечити вимогам чинного законодавства. Банк може відмовити клієнту в обслуговуванні рахунку у випадках, передбачених законодавством України і договором. Банки відкривають своїм клієнтам за договором банківського рахунку поточні рахунки, за договором банківського вкладу - вкладні (депозитні) рахунки.

Студент повинен знати:

Порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах в банку. Види та характеристику банківських рахунків.

Студент повинен вміти:

Формувати пакети документів для відкриття рахунків у банку.

Заповнювати документи для відкриття, закриття рахунків.

Завдання

1. Опрацювати «Інструкцію про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах», затв. Постановою Правління НБУ від 12.11.2003р. №492 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03#n29>
2. Заповнити необхідні документи для відкриття рахунків юридичної особи (пакет документів додається) та фізичної особи (на підставі особистих документів).
3. Сформувати юридичну справу фізичної особи (особисті дані студента).
4. Зробити висновки по даній роботі.

Тема 3. Ведення та обслуговування рахунків

Правові основи ведення та обслуговування рахунків в банку. *Студент*

повинен знати:

Загальні відомості щодо ведення та обслуговування рахунків в банку. Порядок складання та структуру договорів на розрахунково-касове обслуговування клієнтів (юридичних та фізичних осіб).

Студент повинен вміти:

Складати та заповнювати договори на розрахунково-касове обслуговування клієнтів. Орієнтуватись у формах договорів, тарифних пакетах.

Завдання

1. Опрацювати «Інструкцію про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах», затв. Постановою Правління НБУ від 12.11.2003р. №492 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03#n29>
2. Ознайомитися з тарифами на обслуговування рахунків, обраного банку.
3. Скласти та заповнити договори на розрахунково-касове обслуговування юридичної та фізичної осіб (на підставі особистих даних студента).
4. Зробити висновки по даній роботі.

Тема 4. Касові операції

Касове обслуговування клієнтів є однією з трьох базових операцій банків, які конституують їх як особливі фінансові установи, що називаються банками. Тому ці операції тісно пов'язані з усіма іншими банківськими операціями. Будь-яка операція банків – і пасивна, і активна, і надання послуг

– неминуче супроводжується здійсненням платежу, отже – розрахунковим чи касовим обслуговуванням відповідного клієнта.

Студент повинен знати:

Загальні відомості щодо організації готівкових грошових розрахунків. Вимоги до устрою та устаткування приміщення каси, комори та сховищ банків, порядок їх відкриття та закриття. Порядок організації надходження готівкових грошей до кас банків. Порядок одержання та витрачання готівкових грошей. Прогнозування обороту готівкових грошей у банках. Касову дисципліна і контроль за її дотриманням. Порядок роботи банкоматів.

Студент повинен вміти:

Здійснювати касове обслуговування клієнтів. Орієнтуватись у касових документах та заповнювати їх.

Завдання

1. Опрацювати «Інструкцію про ведення касових операцій банками в Україні» затв. Постановою Правління НБУ від 25.09.2018 №103 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0103500-18#n33>

2. Опрацювати «Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні», затв. Постановою Правління НБУ від 29.12.2017 № 148 // <http://https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#n19>.

Ознайомитися та заповнити касові документи:

- заява на переказ готівки (Додаток 8);
- заява на видачу готівки (Додаток 10);
- грошовий чек (Додаток 13);
- прибутковий касовий ордер (Додаток 11);
- видатковий касовий ордер (Додаток 12);

4. Зробити висновки.

Тема 5. Безготівкові операції

Безготівкові розрахунки – перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, унесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів. Ці розрахунки проводяться банком на підставі розрахункових документів на паперових носіях чи в електронному вигляді

Студент повинен знати:

Способи безготівкових розрахунків (розрахунки на основі заліку взаємних вимог, розрахунки у порядку планових платежів), сферу їх використання, порядок проведення розрахункових операцій. Особливості безготівкових розрахунків, порядок платежу, відповідальність сторін за невиконання платіжних зобов'язань.

Форми безготівкових розрахунків: платіжні доручення, чеки, акредитиви, платіжні вимоги-доручення.

Студент повинен вміти:

Здійснювати безготівкові операції, заповнювати платіжні документи, які стосуються безготівкових оборотів. Орієнтуватись у формах безготівкових розрахункових документів. Правильно вибирати платіжні документи при здійсненні різних безготівкових операцій.

Завдання

1. Опрацювати Інструкцію про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті затв. Постановою Правління НБУ від 21.01.2004 р. №22 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text>

2. Опрацювати Інструкцію про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті затв. Постановою Правління НБУ від 16.08.2006 р.

№320

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1035-06#Text3>. Заповнити платіжні

документи:

- платіжне доручення (Додаток 2)
- платіжну вимогу-доручення (Додаток 3)
- платіжнк вимогу (Додаток 4)
- розрахунковий чек (Додаток 5)

- розрахунковий чек (Додаток б)
- 4. Зробити висновки.

Тема 6. Операції з платіжними картками

Розгляд теми необхідно починати з вивчення поняття та класифікації банківських платіжних карток, механізму здійснення операцій банку із застосуванням платіжних карток. Студентам варто також розглянути технологію безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток, механізм здійснення розрахунків при купівлі товару з використанням платіжних карток, порядок операцій еквайрингу та розрахунків платіжними картками за кліринговою схемою міжбанківських розрахунків. Особливої уваги потребує визначення особливостей впровадження Національної платіжної системи масових електронних платежів.

Платіжна картка – це електронний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу коштів з рахунка платника або з відповідного рахунка банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання коштів у готівковій формі в касах банків через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором.

Студент повинен знати:

Важливість використання пластикових карток в Україні; види пластикових карток; суть дебетової, дебетово-кредитної та кредитної платіжних схем; особливості платіжних систем представлених на платіжному ринку України за допомогою яких функціонують пластикові картки.

Студент повинен вміти:

Орієнтуватись у видах пластикових карток, вміти розрізняти способи захисту пластикових карток від шахраїв, вміти вирішувати ситуаційні задачі з даної тематики.

Завдання

1. Опрацювати Положення про порядок емісії електронних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням: затв. Постановою Правління НБУ від 05.11.2014 № 705 [//https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14#Text)
2. Ознайомитися з наданням послуг за допомогою карток обраного банку.
3. Зробити аналіз по послугам за допомогою карток обраного банку.
4. Зробити висновки.

Тема 7. Депозитні операції

Більша частина ресурсів комерційного банку формується за рахунок залучених та позичених коштів. Можливості комерційних банків у залученні коштів регулюються НБУ. Найбільш суттєвим і важливим джерелом формування та збільшення ресурсної бази комерційних банків виступають депозитні операції.

Депозитними є пасивні операції банків із залучення коштів юридичних і фізичних осіб у національній та іноземній валютах у формі вкладів (депозитів) через їх зарахування на відповідні рахунки на певних умовах.

Вклад (депозит) – це гроші, передані до банку їх власником для зберігання на певний термін і на визначених умовах. Класифікація вкладів здійснюється за різними ознаками.

Студент повинен знати:

Нормативно-правову базу що регулює порядок здійснення депозитних операцій. Види депозитів, бази нарахування відсотків, види договорів.

Студент повинен вміти:

Розрізняти види вкладів, володіти розрахунками по нарахуванню відсотків по депозитах. Складати та заповнювати депозитні договори та іншудокументацію.

Завдання:

1. Опрацювати Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами: затв. Постановою Правління НБУ від 03.12.2003р. №516 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03>
2. Опрацювати Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23.02.2012 №4452-VI // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
3. Опрацювати Положення про порядок відшкодування Фондом гарантування вкладів фізичних осіб коштів за вкладами від 09.08.2012 р. № 14 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1548-12>
4. Зробити аналіз депозитної діяльності обраного банку за останні 2-3 роки (кількість вкладників, сума депозитів, види депозитів за строками, валюти, відсоткові ставки і т.д.).
5. Розробити та заповнити депозитний договір.
6. Зробити висновки.

Тема 8. Кредитні операції

Кредитні операції полягають у розміщенні банками від свого імені, на власних умовах та на власний ризик залучених коштів юридичних осіб (позичальників) та громадян. Кредитними визнаються банківські операції, визначені як такі законом про банки і банківську діяльність.

Кредитні відносини здійснюються на підставі кредитного договору, що укладається між кредитором і позичальником у письмовій формі. У кредитному договорі передбачаються мета, сума і строк кредиту, умови і порядок його видачі та погашення, види забезпечення зобов'язань позичальника, відсоткові ставки, порядок плати за кредит, обов'язки, права і відповідальність сторін щодо видачі та погашення кредиту.

Відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність" банківський кредит - це будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми.

Безпосередньо кредитним операціям банків присвячена ст. 49 Закону України "Про банки і банківську діяльність". Згідно з цією статтею кредитними вважаються такі операції банків:

- розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик;
- організація купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів;
- здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені (включаючи андеррайтинг);
- надання гарантій і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі;
- придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, приймаючи на себе ризик виконання таких вимог та прийом платежів (факторинг);
- лізинг.

Політика Банку у сфері кредитування визначається Спостережною Радою, Правлінням банку, Комітетом управління активами та пасивами та Кредитним комітетом Банку в межах їх повноважень, у тому числі шляхом:

- встановлення планових обсягів і структури кредитних ресурсів та кредитних вкладень;
- визначення пріоритетних напрямів кредитних вкладень з урахуванням існуючих ризиків;
- затвердження методики оцінки фінансового стану позичальника тощо. Спостережна Рада та Правління банку забезпечує впровадження кредитної політики банку.

Для подальшого формування довгострокової кредитно-інвестиційної політики банку та внесення до неї необхідних коригувань, які враховують суттєві зміни в політично-економічній сфері та інших факторах зовнішнього для банку середовища, банком проводяться регулярні маркетингові дослідження та аналіз основних ризиків з метою визначення найбільш прибуткових напрямів вкладення кредитних коштів банку у відповідні галузі економіки та види бізнесу.

Студент повинен знати:

Особливості кредитної політики комерційного банку, процедуру та етапи кредитування. Орієнтуватись у структурних підрозділах, які проводять дану політику; визначати види та форми кредитів, методи їх надання, способи погашення, порядок повернення. Особливості забезпечення кредитів, види кредитів, таких як: контокорентний, оведрафт, банківський консорціум, паралельний кредит, іпотечний кредит та інші.

Студент повинен вміти:

Дати визначення поняття «кредитна політика» та пояснити необхідність її проведення, знати хто саме проводить кредитну політику в банку. Орієнтуватись у формах та видах кредитів.

Охарактеризувати особливості надання кредитів, види кредитів, принципи забезпечення кредитів, умови застави та пов'язані з нею ризики.

Завдання

1. Опрацювати *П о с т а н о в у* Н Б У «Про Кредитний реєстр НБУ»: затв. Постановою Правління НБУ від 04.05.2018 № 50 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0050500-18#Text>
2. Опрацювати Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: затв. Постановою Правління НБУ від 30.06.2016 № 351 // <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>
3. Опрацювати Закон України «Про заставу» від 02.10.1992р. №2654-ХІІ // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2654-12>
4. Зробити аналіз кредитної діяльності обраного банку за останні 2-3 роки (кількість позичальників, сума кредитів, види кредитів за галузями економіки, за строками, за видами валюти, динаміка відсоткових ставок і т.д.) та порівняти з найближчими банками-конкурентами.
5. Розробити та заповнити кредитний договір.
6. Зробити висновки.

Тема 9. Операції з цінними паперами

У більшості країн світового співтовариства провідним інституційним учасником ринку цінних паперів є банки. У процесі функціонування банківських установ цінні папери виступають важливим інструментом управління ліквідністю, дохідністю та ризиком банківських операцій.

Студент повинен знати:

Сутність первинного та вторинного ринку цінних паперів, необхідність банківських установ здійснювати операції з цінними паперами, види цінних паперів, законодавчі та нормативні документи якими регулюються обіг цінних паперів в Україні.

Студент повинен вміти:

Розкрити сутність ринку цінних паперів, охарактеризувати сучасний стан ринку цінних паперів в Україні, охарактеризувати операції комерційних банків з цінними паперами. Порядок формування портфеля цінних паперів.

Завдання

1. Опрацювати Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30.10.1996р. №448/96-ВР // <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>
2. Опрацювати Закон України «Про депозитарну систему України» від від 06.07.2012 № 5178-VI // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>
3. Опрацювати Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006р. №3480-IV // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
4. Опрацювати Положення про порядок здійснення банком операцій з векселями в національній валюті на території України: затв. Постановою Правління НБУ від 16.12.2002р. №508 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0174-03>
5. Проаналізувати сучасний стан ринку цінних паперів в Україні.
6. Проаналізувати діяльність обраного банку на ринку цінних паперів (види операцій з цінними паперами, динаміку операцій з цінними паперами за останні 2-3 роки і т.п.)
6. Зробити висновки.

Тема 10. Операції з іноземною валютою

Під час вивчення даної теми необхідно визначити економічні та організаційні основи здійснення валютних операцій та функціонування валютного ринку. Особливої уваги потребує вивчення порядку відкриття та ведення валютних рахунків банками. Також, варто звернути увагу на способи та засоби здійснення міжбанківських операцій в іноземній валюті, що ґрунтуються на кореспондентських відносинах.

Відповідно до декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» до валютних операцій належать:

- операції, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності, за винятком операцій, що здійснюються між резидентами у валюті України;
- операції, пов'язані з використанням валютних цінностей в міжнародному обігу як засобу платежу, з передаванням заборгованостей та інших зобов'язань, предметом яких є валютні цінності;
- операції, пов'язані з ввезенням переказуванням і пересиланням на територію України та вивезенням, переказуванням і пересиланням за її межі валютних цінностей;

Студент повинен знати:

Порядок відкриття та ведення клієнтських рахунків в іноземній валюті. Порядок здійснення міжнародних розрахунків за експортно-імпортними операціями. Основні форми міжнародних розрахунків. Основні завдання та функції банків як агентів валютного контролю.

Студент повинен вміти:

Відкривати валютні рахунки, застосовувати механізм здійснення розрахунків за експортно-імпортними операціями, аналізувати тенденції та динаміку здійснення операцій банків з іноземною валютою.

Завдання

1. Опрацювати Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21.06.2018 №2473- // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>

2. Заповнити документи необхідні для відкриття рахунку в іноземній валюті (для фізичної та юридичної особи).
3. Зробити висновки.

Тема 11. Нетрадиційні банківські операції та послуги

Крім депозитних, кредитних, розрахункових та інших поширених банківських операцій комерційні банки можуть використовувати і нетрадиційні послуги, що дає змогу розширити клієнтуру, збільшити обсяг прибутку і диверсифікувати ризики. Нетрадиційні банківські послуги широко використовуються у розвинутих країнах світу. В Україні такі послуги надають не всі банки і в незначних обсягах.

До нетрадиційних банківських операцій та послуг належать:

- лізингові операції;
- банківські гарантії та поручительства;
- посередницькі, консультаційні та інформаційні послуги;
- трастові (довірчі) послуги;
- факторинг та форфейтинг;
- операції з дорогоцінними металами;
- послуги зі збереження цінностей із наданням клієнтам у розпорядження сейфів;
- фінансовий інжиніринг.

Студент повинен знати:

Сутність та види нетрадиційних банківських операцій та послуг. Лізингові операції. Банківські гарантії та поручительства. Посередницькі, консультаційні та інформаційні послуги. Трастові послуги. Факторинг та форфейтинг. Операції з дорогоцінними металами. Фінансовий інжиніринг

Студент повинен вміти:

Дати характеристику роботи банків, яка виконується у процесі надання лізингових, факторингових, гарантійних, посередницьких, консультаційних та довірчих послуг.

Завдання

1. Опрацювати Закон України «Про фінансовий лізинг» від 04.02.2021р. №1201-IX, чинний з 13.06.2021р. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#n227>
2. Опрацювати Главу 73 Цивільного Кодексу України № 435-IV від 16.01.2003 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Проаналізувати діяльність обраних банків щодо надання нетрадиційних банківських операцій та послуг.
4. Зробити висновки.

Тема 12. Забезпечення фінансової стійкості банків

У процесі своєї діяльності комерційні банки несуть певні ризики у зв'язку з проведенням активних операцій. Тому з метою підвищення надійності та стабільності банківської системи, захисту кредиторів і вкладників вони формують резерви для покриття можливих втрат від проведення активних операцій.

Для підвищення фінансової стійкості банку важливе значення має зростання його доходів, а як наслідок – і прибутковості банку, що є одним із основних джерел поповнення власного капіталу банку.

Ліквідність та платоспроможність комерційного банку є одним найважливіших показників, що характеризують фінансову стійкість банківської установи, вони показують достатність власних коштів того чи іншого банку для забезпечення захисту інтересів його вкладників та інших кредиторів, а також характеризують здатність банківської установи забезпечувати своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань.

Студент повинен знати:

Нормативно-правову базу щодо забезпечення фінансової стійкості банків. Від чого залежить фінансова стійкість банків. Що таке ліквідність та платоспроможність банку.

Студент повинен вміти:

Розраховувати та аналізувати прибутковість, ліквідність та платоспроможність банку.

Завдання

1. Опрацювати Інструкцію про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: затв. Постановою Правління НБУ від 24.10.2011 № 373 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>
2. Проаналізувати фінансові результати діяльності обраної банківської установи, оцінити її надійність, фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність.
3. Зробити висновки

6. ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ. РОЗПОДІЛ БАЛІВ.

Підсумковий контроль здійснюється з метою з'ясування рівня засвоєння практичного матеріалу з навчального практикуму з профільної дисципліни «Банківська система» та виставлення підсумкової оцінки.

Підсумкова оцінка з навчального практикуму визначається як сума середньоарифметичної результатів поточного контролю та результатів складання заліку.

Розподіл балів

Модулі	Модуль 1						Модуль 2					
Кількість балів за модулем	50						50					
Тема										0	1	2
Кількість балів за роботу				2	2		2	2				

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000р. №2121-III // <http://zakon2.rada.gov.ua>
3. Закон України «Про заставу» від 02.10.1992р. №2654-XII // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
4. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30.10.1996р. №448/96-ВР // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
5. Закон України «Про депозитарну систему України» від від 06.07.2012 № 5178-VI // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
6. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006р. №3480-IV // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
7. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23.02.2012 №4452-VI // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
8. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 04.02.2021р. №1201-IX , чинний з 13.06.2021р. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#n227>
9. Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21.06.2018 №2473- // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>
10. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджену Постановою Правління НБУ від 28.08.2001р. №368 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
11. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затв. Постановою Правління НБУ від 12.11.2003р. №492 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
12. Інструкцію про ведення касових операцій банками в Україні» затв. Постановою Правління НБУ від 25.09.2018 №103 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0103500-18#n33>
13. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затв. Постановою Правління НБУ від 21.01.2004 р. №22 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
14. Інструкція про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті затв. Постановою Правління НБУ від 16.08.2006 р. №320 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
15. Інструкція про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України: затв. Постановою Правління НБУ від 12.12.2002р. №502 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
16. Положення про організацію операційної діяльності в банках України, затверджене Постановою Правління НБУ від 18.06.2003р. №254 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
17. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні», затв. Постановою Правління НБУ від 29.12.2017 № 148 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#n19>
18. Положення про порядок емісії електронних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням: затв. Постановою Правління НБУ від 05.11.2014 № 705 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14#Text>
19. Положення про порядок емісії електронних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням: затв. Постановою Правління НБУ від 05.11.2014 № 705 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
20. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами: затв. Постановою Правління НБУ від 03.12.2003р. №516 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

21. Положення про порядок відшкодування Фондом гарантування вкладів фізичних осіб коштів за вкладами від 09.08.2012 р. № 14 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

22. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: затв. Постановою Правління НБУ від 30.06.2016 № 351 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

23. Положення про порядок отримання резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів і надання резидентами позик в іноземній валюті нерезидентами: затв. Постановою Правління НБУ від 17.06.2004р. №270 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

24. Положення про порядок здійснення банком операцій з векселями в національній валюті на території України: затв. Постановою Правління НБУ від 16.12.2002р. №508 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

25. П о с т а н о в а Н Б У «Про Кредитний реєстр НБУ»: затв. Постановою Правління НБУ від 04.05.2018 № 50 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0050500-18#Text>

26. Положення про порядок та умови торгівлі іноземною валютою: затв. Постановою Правління НБУ від 10.08.2005р. №281 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

27. Правила здійснення за межі України та в Україні переказів фізичних осіб за поточними валютними неторговельними операціями та їх виплати в Україні: затв. Постановою Правління НБУ 29.12.2007 № 496 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

28. Цивільний Кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

29. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: затв. Постановою Правління НБУ від 24.10.2011 № 373 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

З В І Т

про результати виконання практичної роботи №__
з навчального практикуму з профільної дисципліни
«Банківська система»

Виконав: студент(ка)

групи _____

ПІБ _____

Перевірив: _____

ПІБ _____